

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК 908 (477.41-21): 316.728/733

DOI <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2021.24.10>

КУЛЬТУРА ТА ПОВСЯКДЕННЯ СЕЛА СТОВП'ЯГИ (ПЕРЕЯСЛАВЩИНА) У СПОГАДАХ МАРІЇ ІВАНІВНИ ДАНИЧ

Бондаренко Марина,

*науковий співробітник музею народного одягу Середньої Наддніпряниці
Науково-дослідного філіалу «Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпряниці»
Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»*

Дунайна Ірина,

*молодший науковий співробітник
Науково-дослідного філіалу «Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпряниці»
Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»*

В основу статті увійшли польові матеріали авторів, що були записані у 2017 році від жительки села Стопв'яги (Переяславщина) Марії Іванівни Данич. Вони містять безцінну інформацію про селянський побут, звичаї, обряди, календарну обрядовість, відомості про рідне село з погляду дитячих та юнацьких спостережень. Даний матеріал презентує факти, які не знайшли відображення в офіційних документах, але вони мають значення як матеріали особового походження. У них відображений фактичний матеріал, «дух часу», насичений спостереженнями та роздумами респондента про описуванні події, подробиці життя людей та їхні настрої. Дослідження специфіки культурних явищ як минулих, так і сучасних поколінь українців базується на «живому» зв'язку записувача й опитуваного. Метод «опитування» є одним з основних методів збору первинної інформації про окремі структурні компоненти традиційно-побутової культури українців, їхнє функціонування як певної системи, застосування до осіб, які мають безпосередній досвід або знання предмета чи події. Сучасний дослідник це має можливість спостерігати збережені в сучасному побутуванні елементи традиційного обряду та записати спогади про реліктові явища від старшого покоління. Також це дає змогу зафіксувати масив унікальних спогадів, традицій, звичаїв, особливості побутового і господарського життя, що підлягають неодмінній передачі з покоління в покоління.

Польові етнографічні записи – це найцінніші документи історії. Ґрунтовне знання свого краю, свого історичного регіону, своєї держави потрібне не тільки вчителям та викладачам, що базують педагогічний матеріал на краєзнавстві, не тільки кожному працівнику в культурній сфері, а і кожному свідомому громадянину нашої країни. Збір історико-етнографічних матеріалів має стати складовою частиною наукової роботи науково-дослідних та науково-освітніх установ.

Ключові слова: Стопв'яги, весілля, пологи, родина, одяг.

Bondarenko Maryna, Dunaina Iryna. Culture and everyday life of the village Stovpiahyy (Pereiaslav region) in memoirs of Mariia Ivanivna Danych

This article included the field materials of the authors who were recorded in 2017 from the inhabitant of the village Stovpiahyy (Pereiaslav region) Mariia Ivanivna Danych. They contain invaluable information about peasant life, customs, rites, calendar rituals, information about native village from the look of children's and youth observations. This material shows facts that have not been reflected in official documents, but they are important as personal materials. They reflect the actual material "spirit of time", saturated with observations and thoughts of the respondent about the designed events, details of people's life and their mood. Investigation of the specifics of cultural phenomena as past and modern generations of Ukrainians is based on the "live" connection of the recorder and the respondent. "Questioning" method is one of the basic methods of collecting primary information about individual structural components of the traditional Ukrainian culture and their functioning, as a certain system and application to persons who have immediate experience or knowledge of the subject or events. The modern researcher has the opportunity to observe the elements of traditional ceremony preserved in modern life and record memories about relic facts from the older generation. It also allows fixing a large number of unique memories, traditions, customs and features of everyday and economic life, that are transferred from generation to generation.

Field ethnographic records are the most valuable documents of history. The thorough knowledge of its country, its historical region, its state is needed not only by teachers based on pedagogical material in local history, not only every worker in the cultural sphere, but also to each conscientious citizen of our country. The collection of historical and ethnographic materials should be a main part of scientific work of research, scientific and educational institutions.

Key words: Stovpiahyy, wedding, childbirth, family, clothes.

До статті увійшли безцінні спогади жительки села Стовп'яги Марії Іванівни Данич (Міньченко), яка народилась 8 вересня 1931 р. Після закінчення педучилища її направили до Закарпаття вчителювати. Після двадцятирічної відданої праці Марія Іванівна повернулася до рідного села, де й далі продовжувала працювати на освітянській ниві, викладала у школі російську мову та літературу. Наводимо її розповідь зі збереженням стилю мовлення. Наші тільки підрозділи та деякі уточнення в дужках (– авт.).

Весілля.

У нас свадьби не було. Я була бідна вчителька. А сестри мої заміж виходили, вінчалися, то вони одягалися так: надівається без торочок, платок шовковий, називається «пов'язь», його зав'язували молодій на голові, а тоді надівався вінок. Називали рогатий шовковий платок. Були вони вишневі, темно-вишневі, ті «пов'язи», а в декого темно-зелені. Поверх «пов'язу» одягали вінок, зроблений із всяких квіточок, оце тут у нашому жителстві, дак називали вінок, а вобше то він називається «теремок», і ленти вішали до того «теремка» ззаду. Може десять, може дванадцять шовкових лент різного кольору. Було ще так, декотра дівчина надівала ленту поверх того «пов'язу», і на тій ленті були нашиті дві квіточки, із лент зроблені. Дак в деяких видно його, оті квіточки, а в деяких чи вінок великий чи шо, що ялось так не дуже й видно (Квітки які? – авт.). Більшість світлих таких, або ярко-червоні, розові. Лента могла бути і не дуже червона, така більш простішого, допустім бледно-бледно такого якогось кольору. І тоді на тій ленті чіплялись оті дві квіточки красно-розові або крепко красні. Тоді надівалася сорочка вишита, рукава вишивані квітками, уставки вишиті на плечі, квіткі у три ряди. Тоді карсет, такий як желет без рукав, але ззаду такі три «уси» зделані були, отак раз, два, три, згорнуті з матерії, шерстяні. Спідниця широка, з такого самого матеріалу, як карсет. Намисто було коралове, червоне, у кожного було дванадцять рядочків таких, в одну копочку зміцяти і так в'язався. Одівали поверх отих коралів «лінтарь» із жовтого янтарного каміння. Ну тоді ще надівали цепку із сребра. Цепка була така, сюда два кінці висіло і на ній був хрестик. Золотий або срібний. Сережки були обов'язательно, в одних були «ковбаски», їх іще називали «дугі» сережки із золота, «плесковані» були такі круглі, великі, багаті. Якщо бідна молода, так ото в «пугвичках». Пояс у молоді був. Він не пояс, а рушник. У тому рушнику вінчалася молода. Був «королевецький» рушник червоний, зав'язується туго, а два кінці довго вісять спереду. Як свадьба ж у неї буде, дак у суботу ходить із своїми подругами, просить родичів на весілля, на завтра, бо в неділю буде весілля. Так вона ходить ото. Буває в неї старша дружка із ціпком, великий такий ціпок у неї, то же так одіта, як і молода, тільки немає рушника, а те все багате, гарненьке. Інша бувало бере п'ять дружок, бо такі всі в неї вірні вони подруги, що вона вроді стіснялась їх не запросить. І то вони ходять по людях, до родичів, до подружок ідуть, щоб вони завтра прийшли на свадьбу до неї. До дедушки, до бабушки, якщо вони окремо живуть од батьків. На свадьбу приходять і бояри, не тільки подружки. Багато вони накликають, а тоді вже завтра буде свадьба. А у вечорі буде дівич-вечор. У вечорі музика приходить сюди, дають їм там трошки повечерять і ото молодь, дівчата і ті дружки, і всякі можуть, і не дружки, хоть вони і не будуть причетні до свадьби, але приходять і гуляють до чотирьох часов ночі. Тоді завтра свадьба, весілля називалось, но у нас казали «свадьба». Зимом молода одягала чоботки на каблучках червоненькі або чорненькі. А як літом, то вже якісь туфлі. А як буде осінь, оце зараз холодно, у карсеті, у сорочці холодно, значить надівають юпку із чорного сукна. Тожє три «уса» ззаду. Підв'язана зверху рушником молода. А як зима, строгий мороз, надівають кожушину. А кожушина – це значить під сподом овечий міх, а зверху кожа така вичинена жовта. Кожушина жовто-коричнева. Тожє такі «уси», як іде, то як купа сіна: молода кажуть іде, розкривайте двері широко, бо оно молода іде, вона ж не влізе. З «усами» у кожушині, вона ж дубльона, дак вона творда, вона не дуже збивається у купку, а така розтопирена. І ото кажуть: «Бігом, бігом діти!». А дітей було в нас тоді багато, нас чотири, допустім, дочки було в батька, а в людей тожє побгато дітей. А дітям же інтересно, бо молода тоді як заведено було: приходить, покличе, положить перепісць на стіл і як положить перепісць на стіл, вона тоді три рази кланяється до образів божих, бо в кожній хаті були в нас ікони. Вона каже: «Просили батько, просили мати, прошу і я, приходьте на весілля, на сіль і на хліб». Як покланялась вона, так і все. А дружки коло неї ті дві стоять, нічого не кажуть. Вона тоді бере кожну за руки, як оце вас п'ять або сім душ у хаті, кожну, чи хлопця, чи дівчинку, чи таку страшну, як я, бере й цілує у щоку. Тоді бере за руки, отак поцілує й поклониться, поцілує й поклониться. Якщо вона вам дуже родичка велика, ви садовите її за стіл і гарненько угощаєте, щось таке добреньке дайте і чарочку, вона трошки візьме чарочки, багато ж ні, бо як у неї багато роду, дак їй не можна пити, бо вона ж молода. А вони всі кажуть: «Бажаєм же тобі щасливого замужества. Дай Божих тобі діток багато, так, як у нас, усього в хаті. Здоровенького, всякого доброго вам усього». Вона ото трошки посиділа, й дружки трошки випили по пів чарочки і оп'ять ідуть геть. Поклонилася і йдуть геть. На вулиці, як іде, і бачить, як якась людина

стоїть або йде, вона не здоровкається, просто поклониться так низько і пішла далі. – «Молода йде, молода йде, давайте широко odkривайте двері, бо вона в кожушині, а кожушина лопотить, а молода спішисть, спішисть». Оце такі приказки були. (Весільний одяг дівчини-сироти? – авт.). В неї був наряд позичальний. Зичила в багатих сем'ях. А всігдa така була, як усі, щоб не відрізнитися від людей, а так, як люди, так і вона, тільки все позичене було. У нас кажуть «ленти», або стрічки. Були всякі. Вона ж не йшла тоді заму́ж, як мама вчора вмерла. Обезательно видержують год, а тоді її отдають, бо кажуть – як рано підеш – не матимеш щастя. А треба год отбуть по матері, чи по батьку, тоді йти заму́ж. А деякі, якщо вже так, що він спішисть, може безчесно себе поводили при гулянні в парі, де дівушка, дак їй уже чудно довго ждaть, може вона беремenna, всяке було, дак вона тоді вже ніякого весілля не робить, ніякого вінка, а так просто голубою лентою отак головочку затулить, а тут коса в неї ззадy. Оце так прийде жених забирaть її, дак ото на дворі, чи за столом, там може три дружки в неї да три бояри. Малесеньке таке весіллячко і все, як сирота.

(Парубок запрошував на весілля? – авт.). Ходив обезательно. Оце приходили в суботу. Він із своїм парубком ходить. З коньом ходив. Лента, такий бант зав'язаний і все. Один старший боярин і він, і просить: «Приходьте до мене на весілля».

Гільце ставили на стіл. Лентами прикрашали. Короваї і шишки бгали сусіди. Якщо невісточка молода, шо вміє оце робить, дак і її закликали. Хоч вона і не родичка. І пеклися короваї, і ото тії шишки, з якими ходить молода да просить. Бо і в молодого є тоже перепієць, з яким він ходить, людей просить на свaдьбу. Перепієць у хустку загортали. Були дерев'яні діжі. Перед учиненням, разок, посудину брызкали свяченою водою. Якщо самі не вміли випікaть, дак просили сусідку старшеньку: «Ідіть допоможите, щоб у мене не перевернулись на бік короваї, а щоб рівненькі були. Ідіть мені посадите їх, бо я сама боюся». А тоді вже на столі прикрашали їх калиною, барвінком. Дві птичечки, одна дзьобом до другої, колосочки з жита чи пшениці з тіста зроблені. Обв'язували короваї світлими хустками, шерстяними, з квіточками.

(Де розплітали молодій косу? – авт.). У молодого, увечері гості її, які з дому їхали, її розплітають. Розплели її. Як гарні крупні такі коси в неї були, дак уже її не заплітають, а так зроблять отаку гулю і вона там стоїть, але грібшюк такий, щоб придержував, щоб ті коси не розпадалися. Уже вона не дівушка зветься, вже молодичка. На свaдьбі ввечері уже з гостями вона і не дуже зап'ята. Хустиною такою світленькою, вже ті ленти й вінок ото скидається, все-все, вона вже передівається в другу одежину. Бере з дому блузку, широку спідницю, просте все, ситцеве або із сатіну, бо бідні тоді були народи в наших селах.

Пологи. Хрестини.

Повитухи були обезательно. Була бабушка, яка приймала роди. Оце в мене народилась було сестра Галя у 43 году, при німцях. У хатині в матері вона приймала роди. Вона каже: «Сама, ти б Ганно не народила б цю дитину. Бо пояс, ото пуповина, обгортає дитину повністю, треба помічі». Вона то вміла таке робить. Баба повитуха жила на кутку Соснова. Знаю, що Власенко її фамілія. Вона молилась перед тим, як прийняти роди. Ставала на коліна перед образами і казала: «Боже, дай нам поміч, дай нам поміч. Давайте внесем великі ночви». А тоді були великі ночви, багато стірки, дак великі з дерева ночви. І вона наказала покласти гарячої води, теплої, щоб посадити туди роженицю, може, воно швидше будуть роди. Тоді гарячими пельночками обгортали. Вона тоді після того легшенько родила. Ото було таке.

Хрестили більшість батюшки, визивали на дом. Дитину охрещували, старались бігом. Місяць пройшов, кажуть, треба охрестить. А деякі були такі, каже: «Мені нема коли хрестить, я на ланку пішла на роботу, хай росте». (Хто вибирав ім'я дитині? – авт.). Батьки більшість. Я народилась 8 вересня, між Причистою першою 28 серпня і між Причистою другою 21 вересня, дак кажуть, положено Марією назвaть. Сестра моя старша народилась 6 січня, а це перед Різдом. Спаситель народився 7 січня, а вона шостого. Дак вони кажуть: «Як же назвaть?». Ми згадали, що це день був святої Уляни. І їй присвятили це ім'я, Уляною назвали. Друга сестра народилась на Меланки, а Меланки тоже бувають на рождественських празниках, на Василія, і її назвали Мелашкою.

Ткання.

Коноплі в березі сіяли, багато соток, вісім або десять. Бачила, як заносили на піч, щоб висохли, щоб гарно тіпалися. Тоді вже в терниці б'ють, становиться волокно, тоді костриця падає до долу. Кострицю ту несуть у хату, корзиною якоюсь, або вірейкою, бо багато конопель тіпали. Як велика сім'я, дак треба було мушціні пошити подитаники і сорочку, а дітей як багато, треба кожному хоть по п'ять по шість сорочок, щоб було чим переміниться. Руками шила мати, все руками із полотна: батьку підитаники, рубашку і нам дітям. Полотно було своє. У нас ткацький верстат називався

«станок ткацький», дак мати було ткала. А тоді весною білимо полотно. Як великі сніги, дак до нас приходила вода із Дніпра. Дак ми в берег ото вже дітьми носили такі куски полотна, воно сіре таке, сіре. Ми розтинали, а весною трава іде поверх води. Росте трава така зелена, а вода стоїть однак. І ото ми на ту воду простилали чотирі чи п'ять кусків, і воно до осені стане совершенно біле. Тоді мати його розріза на куски, на сорочки і шила.

Бова Марія, її вже немає, це наша дядина була, ткала килими. Килими були з вовни, з всякими витівками. Вовну ж красили. Були білі овечки, не тільки чорні. Дак ото з білих овечок, з вовни, веретеном пряли товсті нитки на килими, а тоді як біла вовна – красили в розовий цвіт, у зелений. При мені красили купованими фарбами, не рослинними. На килимах більшість чорних хрестиків. З обох сторін обзастельно були торочки. Оце Різдво наступає, дак ото стіл великий у великій хаті килимом застелявся, вісили боки так довго. На два тиждні застелявся, і на Паску на тиждень застелявся. А то більшість такі скатерті були тканні, на боках смуги сині або якісь там зелені, червоні, а сама біла скатерть.

Одяг.

Були сорочки з уставочками, з круглим вирізом. Узори – квіточка на одних, ото розочка, а тоді зелені листочки. У нас були тільки червоні заплочі і чорні, червона нитка і чорна, більш цвітних не було вишивок. У дядьків як коли й манишка вишивалась, тоже чорні й червоні квіточки. То він більшість одіва, як у церкву ішов, бо тоді ж церкви були. Плахти в нас не було. У нас носили сподниці у сім полок, такі круглі, великі, широкі. Блузка така простенька. А тоді надівали кохту із рукавами, простенька, із сатіну. Очіпки носили вже старенькі люди, як у них уже коси сиві, вже їм стидно було показувати на людей свої сиві коси, і то надівався очіпок. Очіпок ішивався такий з твердої матерії, щоб вона була така надьожна, довгенько носилася. Якась така груба матерія, щоб довго не мнялася. Круглої форми, ніякого банта не було, якісь такі складочки були. У нашої баби Марини був очіпок. Було все баба скине очіпок, чеше косу, дак ми самі на голову надіваєм, да бігаєм на вулицю, показуємо, який у нашої баби очіпок. Оце було таке. А молода не надіва очіпка, вона довго не надіва. Носили в нас платки всякі. Біленькі такі хусточки невеликі, під бороду запиналися, більшість під бороду, а тоді такі торочкові були, називалися бєжєві платки, що з торочками. Тернові хустки були шерстяні, не прості і мали маленький крайок. По чорній хусці крайок був з виноградним узором із синіми сливками.

Женщини носили кожушанки, полушубки, криті матерією, та сачки з сукна. Мужщини носили кожухи жовто-коричневі, шапки «бирки» з овечих смушок, брилі, картузи.

Прикраси.

У кораловому намисті були такі металеві обкладочки. (Яка форма намистин? – авт.). Були бочечки, а в середині крупніші, круглі, були й такі, й такі. Було намиста в кожного. Бувало 12, бувало й 15 – пониз.

Носили сережки «ковбаски», «плесковані». Була жінка на хуторі Дубошиєва Дунька, її називали Дунька Дубоший. Дак вона було помаже смальцем уші і простою голкою коле. Бо й мені кололи. Мені було мабуть десять год, дак ото вона мені колола. І були в мене сережки пугвички. Ходили до золотаря, він у Переяславі жив. Люди йшли заказували і він робив сережки. Більшість із свого матеріалу. А в деяких людей були такі великі грошаки, золоті якісь монети. В нас їх не було, дак я їх не бачила. Дак ото носили свою монету і він із них робив. І цепочки він робив. В деяких були і золоті цепочки, а в деяких срібні. Цепка обично срібна була, а хрестик золотий.

Календарні свята.

Різдво. На столі під килим часник і гроші ложили. Уносили сіно, положив сіна, тоді становили першу кутю, хлібину круглу і на неї горбочок солі. А бігом варем вранці кутю, бо кажуть, щоб курі гарно родилися да неслися, дак треба рано кутю зварить, щоб вона стала. Ще темно на дворі, вже кутя должна бути готова в горцику, накрита. А тоді узвар: сушені груші, яблука, смородина і ото які ягоди ще там. То звався узвар. Стоїть узвар. Тоді вариться така солодка юшка: мед, мак і ще там сахару може, і ставиться у глечуку. Три літри там в глечуку або чотирі. А тоді те сіно, як пройшло Різдво, дак наступає Голодна кутя, перед Крещенієм, до сход сонця, вранці виносимо його з вимитим у хаті сміттям, яке є. Мати дасть там якусь корзинку чи горщок якийсь паганій для нього. Бігом на ниву йдеш до схід сонця, сіно кладемо, ото тако розтиляємо на городі, кажемо: «Роди Боже рясно, як на небі зірок рясно». Сміття тоже кидаєм по грядках, під дерево, в кого є абрикоси, груші, яблука, кладемо і кажемо оп'ять: «Роди Боже рясно, як на небі зірок рясно». І бігом у хату входимо, і тоді вже будем нову кутю на новому сіні садовить. Отаке само знову. Тоді вже те друге сіно кладем до курей в ящичок, щоб краще неслися. Оце вже після другої куті.

Ми було кажемо, щоб перші зайшли хлопчики. Просто колядники. А тоді вже дівчатка йдуть. Оце співали так: «Коляд, коляд, колядниця, добра з медом паляниця, а без меду не така, дайте

бабо грошака». А як старшенькі вже, дак співали гарних таких колядок. Оце таку колядку співали «Дивная новина» і співали «Ой там Марія Діва сина родила». (Чи ходили з вертепом? – авт.). У нас не. Це у Закарпатті ходять там, з вертепом, з звездою.

Віху встановляли обезательно. На кожному кутку. Ввечері хлопці ідуть по людях, нарвуть квіток, півонія, всякі такі квітки, у кого роза вже зацвіла, набираєм багато трави, а тоді вбираєм оте там усе. На верху кладеться ікона. Ікона дерев'яна, Спаситель називається. А тоді гуртом хлопці зводять віху, вона висока, а уже вранці йдемо туди гулять на Тройцю, випивка, там співи, танці. Були свої музиканти в нас. Грали на балалайці, на гармонії, на акордеоні.

(Чи були вечорниці в селі? – авт.). Дівчата на вечорницях у селі збиралися до одної хати, там вони вишивали рушники, пряли і співали:

«Коло млина Климинина зацвіла калина,
Задумала дівчинонька в саду гуляти,
Вари мати вечеряти, я йду в сад гуляти,
Як запіють перші півні. я прийду до хати,
Ой гуляла дівчинонька між яблуньками,
Мала вона розмовоньку із трьома козаками,
Піють півні, піють другі, а курка сокоче,
Кличе мати дочку вечеряти, а дочка не хоче.
Ой вечеряй стара мати, коли заварила,
Бо вже ж мені молоденькій вечеря не мила,
Бо вже ж мені молоденькій вечеря не мила,
Бо вже ж мій миленькій іншу полюбив».

(Чи святкували Івана Купайла? – авт.). Ми скакали не через огонь, а в деяких там кутках у селі і огонь палили, і через огонь скакали. А в нас тільки через крапиву. Плели вінки із всяких домашніх і польових квіток, тоді несемо на канаву. У нас була канавка, міст. Ми підходимо туди, кладемо. А місячно буває літом. Ми кладемо ті вінки. А тоді дивися – один пливе туди. А вода ж іде вся туди – на восток, туди пливе, а другий покрутиться, і стоїть на місці той вінок. А другий не куди не пливе, а так трошки зрушиється з місця і стане, і опять зрушиється з місця, стане. Дак ми ото журилося: «Ой, мабуть, замуж не вийду, мабуть, замуж не вийду». Бо крутиться вінок мій на місці, а в ранці тоді йдемо дивиться, чи кудись далеко запливли вінки, чи вони стоять може потонули. Було й таке.

Знахарі.

Одна була знахарка така, називалась Дичиха Наталка. Вона старенька була, в них дітей не було, чоловік, мабуть, на війні погіб і вона саменька була. І ото таке я бачила, як вона од ляку лічила. Вона не така, що колдовниця. Ні. Така чесна була, віруюча в Бога, і вона помагала багато нервним, в кого діти такі негодні, бо батько буває п'яний, розорився, дак вона дуже спасала багатьох. Матері ввели цих дітей, і вона їм читала молитви, іще щось робила.

Ремесла.

Пасік у людей багато було. Була в нас пасіка. Свічки мати сукала наша, вміла сукати. І тут сусідка була, Козоріз Палагея, що було як для похорону, для свадьби, дак вона робила. Заказували люди.

Чоловіки були, як свиню колють, або дехто телят колов, дак вони вичинюють кожі. А тоді в Переяслав несуть, там були хароші сапожники, із вичинених кож долали чоботи і муцинам, і женицинам. Називались чоботи «вотяжка».

Шинок.

Шинок був. Ото як їхать на Переяслав, дак там є гора перед Комуною і ото на тій горі, на дорозі, був шинок із боку. Я його не бачила, а було розказують, як їдуть з базару люди, ерковчани, бо в декого були свої коні, дак вони конями їздили раньше, ще до революції. Продав, допустім, гуси чи поросята, зупиняються на гутці. Там жид Юдка продавав у шинку горілку, ну все таке, що треба – шашлики, гусятина там була в нього, така тушена. І ото було так задержуються там люди. А наш дід Макар, баба Парася, вони гусями зацікавились. Дак кучку гусей набрали – продали. Зимою короткий день, уже іде додому потемну. Рано їхав потемну продавати, а назад іде вже тожже потемну. І він заходить у той шинок, а там шинкарка якась інтересна була, дак вони, деякі молоді мужчини даже любили, щоб на неї хоть надивиться. Він же не торгував, а він начальником був – Юдка. Дак деякі їздили, щоб посидіти, випить чарочку і полюбоваться жениціною молодістю. Баба каже Парася: «Макаре, їдьмо до дому дітки, їдьмо, випив дві чарочки, хватить. Бо дома ж дітки, не порана худоба». А він: «Я погулять хочу, ще й поспівать». То бабуся пішки із відти, сюди, мабуть, два кілометра від Комуни, біжить в Ступи'яги. Приходить до дому, а мати вже така, може була год десять, що вже дівочка

така вроді була, каже: «Ми мамо попорали все». – «І водичку давали коровам?» – «Давали». – «Тоді усе харашо». Ось приїжджає дід, він же ще молодий чоловік був. Він приїжджає, а бабуся прийшла і не відкрила воріт. А коні ж треба, щоб зайшли. Він тоді коні на вулиці оставляє, іде в хату. А вона вже з дітками на печі сидить, молода ж бабуся моя. Він бігом, кричить зразу: «Чого не відкрила ворота. Я тепер не можу в'їхати у ворота, бо закриті ворота». Дак вона каже: «Дак откривай же сам». – «Я п'яний, я неподужаю открыть». Матір обкружать діти кругом, у їх, мабуть, шестеро дітей, оце одна моя мати, а то були п'ять хлопців – браття. А він матір за коси і додолу, і б'є. Хай Бог простить, що я скажу, бо це мій дід, по крові рідний, але як бабуся умирала, сказала: «Мене не ложіть у могилу мою, десь далі, бо я його боюся і зараз». Ото таке іздіваніє велике було, через отой шинок. Мені розказували люди старі, шо вони кажуть, деякий йшов, щоб поблудить очима на неї, бо вона гарна. Отак. Ой було усе [1].

Отже, досліджуючи традиції Переяславщини, ми мало знаємо про свою власну історію, звичаї, обряди, селянський побут. Дана наукова розвідка є важливим джерелом подальших досліджень, вивчення історичних та культурних надбань нашого краю.

Література:

1. Польові матеріали авторів. Записано 07.11.2017 р. від Данич Марії Іванівни, 1931 р. н., мешканки с. Стівп'яги Переяслав-Хмельницького району Київської області.